

Els conflictes en clubs esportius amb esportistes adolescents

Conflicts with Teenage Athletes in Sports Clubs

ANTONI COSTES I RODRÍGUEZ
UNAI SÁEZ DE OCÁRIZ GRANJA

Institut Nacional d'Educació Física de Catalunya - Centre de Lleida (Espanya)

Autor per a la correspondència

Antoni Costes i Rodríguez
tcostes@inefc.udl.cat

Resum

En detectar-se que en els mitjans de comunicació apareixien sovint notícies, en la secció d'esports, sobre els conflictes que es generaven als clubs esportius entre pares, entrenadores, jugadors i directius, ens plantegem conèixer de prop el problema i estudiar la percepció que tenen els entrenadors sobre els conflictes dels nois i noies adolescents que dirigeixen. En els resultats es destaca que els entrenadors no perceben que hi hagi gaires conflictes als seus clubs, però al contrari sí que els observen en altres equips. Cal destacar també que mentre que els entrenadors es queixen sempre dels pares, els conflictes els perceben en les relacions que estableixen els seus jugadors. Finalment, és necessari constatar que als clubs estudiats no hi ha un sistema de resolució de conflictes, sinó un sistema d'arbitratge d'un suposat reglament de règim intern.

Paraules clau: esport, conflictes, joc net, adolescència, entrenador, pares

Abstract

Conflicts with Teenage Athletes in Sports Clubs

Having observed that the media often feature news items in the sports section concerning conflicts in sports clubs between parents, coaches, players and club officials, we decided to investigate the issue more closely and examine coaches' perceptions of the conflicts of the adolescent boys and girls who they train. One of the findings is that coaches do not think that there are many conflicts in their clubs, although by contrast they believe there are such conflicts in other teams. Also significant is that while coaches are always complaining about parents, they perceive conflicts in their players' relationships. Finally, the clubs studied do not have a conflict resolution system in place but instead use an arbitration system drawn from supposed internal regulations.

Keywords: *sport, conflict, fair play, teenagers, coach, parent*

Introducció

En el nostre estudi volíem conèixer la percepció dels conflictes —com a motor i expressió de les relacions entre persones (Vinyamata, 2001)— que podien tenir els entrenadors en els esports d'equips juvenils dels clubs esportius de la ciutat de Lleida. És evident que el conflicte ve donat per la intervenció de tots els actors del sistema esportiu, però atesa la complexitat del fenomen, ens inclinem a estudiar només la percepció del conflicte per part dels entrenadors.

Entenem que un club o entrenador pugui tenir conflictes fruit de la feina que exerceix i per les interaccions que té amb els seus jugadors i la influència que aquest té en la seva etapa de formació (Viciano & Zabala, 2004). La qüestió és que si no els dóna una sortida positiva, el procés d'aprenentatge perd efectivitat, així com les estructures organitzatives d'aquest.

En els diferents cursos de formació permanent d'entrenadors, sorgeix sempre la necessitat d'abordar els conflictes que acompanyen l'adolescència —en els quals els implicats són adolescents, pares d'adolescents i entrenadores (Surt, 2010)—. Els temes recurrents són la interferència dels pares dels jugadors en les tasques de l'entrenador, tal com demostren Amenabar, Sistiaga i García (2008), o l'ajuda que reben els joves esportistes si els pares fomenten un clima de treball motivador (Palffy & Martin, 2008).

El nostre estudi se centra en els esports col·lectius de categoria juvenil dels clubs de la ciutat de Lleida, alguns dels quals han tingut conflictes que han traspassat les parets dels clubs i a través dels mitjans de comunicació s'han publicitat a la ciutadania, la qual cosa ha comportat algunes vegades la

judicialització del conflicte i el consegüent desprestigi per a les parts enfrontades (Segre, 2004, 2005a, 2005b).

Alguns municipis com el de Barcelona han iniciat campanyes —per exemple, “Compta fins a tres”— per a la difusió dels valors de l’esport en l’edat escolar, sobretot dirigides als pares per evitar que aquests es converteixin en agents actius dels conflictes esportius dels seus fills i del club en què militen (Ajuntament de Barcelona, 2010).

Per nosaltres és un repte estudiar una part de la conflictivitat en l’esport tenint en compte que el conflicte està en el naixement de l’esport, ja que se’n va iniciar la regulació quan el parlament anglès va regular els duels (per dirimir conflictes) i va donar naixement a l’esport de l’esgrima (Elias & Dunning, 1992). També és un compromís molt gran, ja que es compta amb l’esport com un instrument educatiu en l’adolescència per cercar solucions davant l’augment de l’agressivitat que es genera en la mateixa pràctica esportiva (Pelegrín, 2002) i en molts dels processos per restablir la pau en conflictes interpersonals i intrapersonals (Muñoz & Molina, 2010).

Els conflictes en l’esport es poden estudiar: des d’una perspectiva intrapersonal, lligada a les emocions (Redorta, Bisquerra, & Obiols, 2008) o també des d’una perspectiva interpersonal, en la qual tant es poden estudiar les conseqüències que tenen els conflictes que es produeixen —com a agressions a àrbitres en partits de juvenils (Marca, 2010)— com les causes que motiven el conflicte —com l’analfabetisme— i que poden intuir-se en la sanció que s’imposa a un jugador —“*El jutjat de Menors de Sevilla ha condemnat a un any i mig de llibertat vigilada un futbolista de 17 anys que disputava un partit juvenil i va agredir l’àrbitre, en una sentència que inclou l’obligació d’assistir a un curs d’alfabetització i indemnitzar el lesionat amb 600 euros.*” (EFE, 2010)— o en qui són els protagonistes que intervenen en el conflicte —“*Els catorze menors d’edat detinguts per un delictes de lesions per la seva presumpta participació en l’agressió comesa contra diversos membres d’un equip de futbol juvenil de la localitat gaditana de Conil de la Frontera durant un partit de primera provincial juvenil a l’estadi municipal de Fontanal de Chiclana, Cadis, han començat a prestar declaració*” (Marca, 2008).

En el nostre estudi abordem una petita part de la conflictivitat que perceben els entrenadors en els seus equips: com perceben els entrenadors d’un club els presumptes conflictes que es produeixen en el seu equip i qui són els actors que els propicien.

Hipòtesi

- Als clubs d’esports col·lectius, que participen en competicions federades, es registren conflictes que afecten l’entrenador.
- Els entrenadors perceben que la majoria de problemes que es donen als seus clubs vénen del col·lectiu dels pares.
- No hi ha una estructura organitzada per a la resolució de conflictes en els diferents clubs.

Mostra i població

La població de l’estudi l’any 2010, a la ciutat de Lleida, és de 21 clubs amb els requisits per ser estudiats ($N=21$). Quant a la mostra, contemplem els 21 clubs que componien la població ($n=21$). Els participants de l’estudi són els 21 clubs, dels quals 18 van contestar les enquestes. Aquestes corresponen a 18 entrenadores o entrenadors/coordinadors que tenen influència sobre 40 equips d’esports col·lectius i un total de 500 adolescents aproximadament.

Mètode

Vam enviar una carta a través del Servei d’Esports de l’Ajuntament de Lleida als diferents clubs de la ciutat que tenien d’un a més d’un equip competint on se’ls explicava que iniciariem una investigació per determinar els conflictes més habituals que es donaven en l’esport col·lectiu lleidatà i s’especificava que les dades eren anònims i que només servirien per a l’estudi que s’anava a fer a la universitat.

Vam confeccionar un qüestionari i el vam passar a avaluació d’experts. Les variables eren: l’edat, el gènere, l’experiència com a tècnic i l’antiguitat al club; la percepció sobre els conflictes que es donen al club, amb identificació dels moments en què es produeixen, la freqüència, les causes i els actors involucrats en el conflicte; i, des del punt de vista organitzatiu, com resolen els conflictes al club, el grau de satisfacció sobre les estratègies de resolució utilitzades i noves propostes.

Vam enviar el qüestionari perquè el respongués l’entrenador de l’equip. En el cas d’haver-hi més d’un entrenador —depenent del nombre d’equips—, vam demanar que el respongués l’entrenador coordinador o l’entrenador principal dels equips juvenils.

Vam passar pels clubs per entregar el qüestionari a qui no l’havia rebut o per recollir les respostes en el cas

de no haver-les enviat al Servei d'Esports de l'Ajuntament de Lleida.

Vam contactar per telèfon amb els clubs que no havien enviat les respostes.

Vam processar les dades amb el programa PASW Statistics 18.

Tipologia de la mostra

La majoria de tècnics entrevistats són majors de 25 anys. (Taula 1)

Quant al gènere, només hi ha dues dones en el grup. Per tant, aquesta variable no la tindrem en compte a l'hora d'analitzar els resultats, ja que no resulta significativa en la mostra de l'estudi.

Era important saber els anys d'experiència que tenien els entrenadors al club, i podem observar que hi ha una distribució proporcional dels individus de la mostra en els diferents apartats de la variable. Per consegüent, aquesta variable no es considerarà de gran importància en l'anàlisi de les dades. (Taula 2)

Necessitàvem saber si els entrenadors eren novells o no, ja que és possible que hi hagi alguna relació entre l'experiència i el control del grup (Bloom, Stevens, & Wickwire, 2003). La majoria de tècnics té bastant experiència en la seva feina de formació, ja que el 61,1 % més de 10 anys d'experiència i el 94,4 % més de 5 anys.

Taula 1
Edat dels tècnics

Edat	Freq.	%
20-25	3	16,7
25-40	11	61,1
>40	4	22,2
Total	18	100

Anys d'experiència	Freq.	%	% vàlid	% acumulat
0 a 2	4	22,2	22,2	22,2
2 a 5	5	27,8	27,8	50
5 a 10	4	22,8	22,2	72,2
> 10	5	27,8	27,8	100
Total	18	100	100	

Taula 2

Anys d'experiència dels tècnics al seu club actual

La percepció dels conflictes de la mostra

Continuïtat dels conflictes

El 72 % dels enquestats declaren que han percebut conflictes al club en què estan desenvolupant la seva feina. Quan se'ls pregunta que descriguin quins són els conflictes que recorden amb major intensitat, la majoria es refereixen als conflictes que tenen els entrenadors amb els jugadors. No obstant això, és necessari anotar que no diferencien allò que són problemes —conflictes d'interessos sense una durada en el temps del problema (“falta d'intensitat en alguns moments del partit”)— dels conflictes pròpiament dits (“no acceptació repetida de les normes i de la disciplina”).

Encara que els entrenadors esmentin menys els conflictes que es donen entre els jugadors, en descriure'ls sí que ho fan amb una intensitat que evoca un conflicte perdurable en el temps: “baralles en els entrenaments i en els partits”, “mala acceptació de les crítiques”...

No obstant això, quan se'ls pregunta sobre la freqüència dels conflictes que perceben al seu club, el 83 % declara que els conflictes succeeixen de manera esporàdica. I la dada preocupant és que el 16,7 % perceben que els conflictes es donen d'una manera regular, i amb el consegüent desgast dels actors en el conflicte si no hi ha una intervenció o resolució en el conflicte.

Moments dels conflictes

En l'estudi vam intentar saber en quin moment es donen els conflictes.

En cada variable es va demanar als tècnics que valoressin d'1 a 5 en quin moment es donaven els conflictes, entenent que el valor 1 implica que consideren que estan segurs que es donen conflictes en un escenari i 5 que no hi ha presència de conflictes.

Els tècnics consideren que els conflictes es donen durant els partits, o com a mínim s'evidencien durant els partits. No podem oblidar que allò visible del conflicte és només una part molt petita d'aquest, i que la part no visible és la que ens permetria entendre'l, però per evidenciar la part no visible és necessari que hi hagi un sistema de resolució de conflictes que en el cas de la nostra mostra n'hi ha.

És necessari fer notar que els entrenadors no utilitzen la puntuació 4 i 5, la qual cosa indica que estan

plenament segurs que ells perceben clarament que els conflictes es donen durant els partits. (Taula 3)

Si comparem les dades anteriors dels conflictes durant els partits i els conflictes que es produeixen durant els entrenaments, podem observar que els tècnics no perceben massa conflictes en aquests últims: el 27,8 % consideren que no es donen conflictes. Però durant els partits el 100 % de la mostra està entre els valors 1, 2 i 3, i durant l'entrenament hi estan només el 66,6 %. Amb les dades que tenim, pensem que els tècnics creuen que els conflictes dels esportistes en la vida quotidiana són importants; molt més que en els entrenaments, però menys que en els partits, ja que la majoria dels entrevistats atorguen al valor 3 el 50 % de la seva preferència.

És possible que aquestes dades tinguin relació directa amb la definició del conflicte? Ens estan dient que quan s'evidencien els conflictes és durant els partits —“intensitat” 1—, però que encara que no ho observin, sí que intueixen que quan ells no estan presents els conflictes segueixen o s'inicien?

Aquests dos interrogants es reforcen quan observem com valoren els conflictes a l'inici i al final de la temporada. Hi ha una distribució uniforme de freqüència de conflictes entre els diferents valors de l'1 al 5, amb alguna petita diferència que amb les nostres dades actuals no ens atrevim a comentar. (Taula 4 i 5)

Motius dels conflictes

En el nostre estudi ens vam preguntar quines podien ser les causes dels conflictes, o dels problemes —pensem que alguns entrenadors no distingeixen entre un conflicte que perdura en el temps i un problema que és puntual, o ho percep només una de les parts.

A partir de les respostes dels entrenadors, no podem afirmar que hi hagi un motiu clar que provoqui l'aparició d'un conflicte, entenent que poden ser motius de decisions tècniques, tàctiques, organitzatives o personals. És a dir que no entenen que puguin explicar un conflicte a partir d'atribuir un efecte a una causa.

Elements actius del conflicte

Va demanar als entrenadors que ens diguessin els qui creien que eren, al seu parer, els protagonistes principals en els diferents conflictes.

En les seves respostes evidencien que els actors principals dels conflictes són els tècnics i els jugadors,

ja que atorguen als dos col·lectius el 61 % al valor 1 i, el que és més significatiu, han contestat el mateix en l'apartat de tècnics i en el d'esportistes.

Perceben els directius com un actor important en els conflictes —el 100 % està entre el valor 1 i 2—, però en l'anàlisi de contingut de les preguntes obertes del qüestionari s'evidencia que quan parlen dels directius ho fan en general, sense incloure els del seu club.

Als familiars també els perceben com a protagonistes en els conflictes, encara que l'opinió és més dispar, ja

Valor d'1 a 5	Freq.	%	% vàlid	% acumulat
1	2	11,1	11,1	11,1
2	4	22,2	22,2	33,3
3	6	33,3	33,3	66,6
4	1	5,6	5,6	72,2
5	5	27,8	27,8	100
Total	18	100	100	

Taula 3

Percepció dels conflictes durant els entrenaments

Valor d'1 a 5	Freq.	%	% vàlid	% acumulat
1	2	11,1	11,1	11,1
2	7	38,9	38,9	50
3	9	50	50	100
Total	18	100	100	

Taula 4

Percepció dels conflictes ni en partits ni en entrenaments

Valor d'1 a 5	Freq.	%	% vàlid	% acumulat
1	2	11,1	11,1	11,1
2	5	27,8	27,8	38,9
3	6	33,3	33,3	72,2
4	5	27,8	27,8	100
Total	18	100	100	

Taula 5

Percepció dels conflictes a final de temporada

que el 38,9 % els situen en el valor 1 i el 33 % en el valor mitjà de tres.

Resolució dels conflictes

Vam demanar als tècnics que valoressin qui ha de resoldre els conflictes (sense entrar en models de resolució de conflictes), i havien d'eleger una de les propostes següents: el mateix tècnic, un grup de tècnics, els afectats sense ajuda —resolució entre iguals—, especialistes externs del club, o bé no s'ha d'intervenir.

Dels 18 tècnics, 15 van optar perquè fossin el grup de tècnics del club els qui abordessin els mecanismes de resolució dels conflictes, i 3 van decidir que hauria de resoldre'ls el mateix tècnic; les altres tres opcions van quedar descartades.

S'ha de fer notar que van deixar de costat l'opció tan utilitzada antigament: que se'l resolguin ells, que s'apanyin. Però també van obviar una de les estratègies que s'utilitza actualment en educació formal i no formal per a la resolució de conflictes: la resolució de conflictes entre iguals.

La totalitat de tècnics van mostrar predilecció per l'estratègia de “*reunir-se amb els implicats en el conflicte de forma separada*”, i van rebutjar les altres, com l'exclusió temporal o l'exclusió definitiva del club. Així mateix, tots van admetre que és possible solucionar els conflictes que sorgeixen al club on exerceixen d'entrenadors; el 88,9 % dels tècnics estan satisfets de com es resolen els conflictes en l'àmbit del club i el 100 % estan satisfets de com resolen els conflictes en l'àmbit del grup (el 72,2 % està molt satisfets).

Estudi de la contingència entre variables

Perceben igual els conflictes els joves que els grans?

Relació entre l'edat dels entrenadors i la percepció de conflictes

No podem afirmar que hi hagi algun tipus de relació entre l'edat dels entrenadors i la percepció que tenen ells dels conflictes. No obstant això, podem observar que els entrenadors de més edat afirmen que perceben més conflictes en els seus equips. Això es fa evident si comparem els conflictes que perceben els majors de 40 anys (22,2 %) en comparació amb els menors de 25 anys (5,6 %).

Els entrenadors novells i experts perceben igual els conflictes?

Relació entre els anys d'experiència al club i la percepció de conflictes

Amb les dades que tenim no podem afirmar que hi hagi cap tipus de relació entre l'experiència que té un tècnic en un club i la percepció que té dels conflictes, ja que la distribució és semblant en tots els casos. Això reafirma que pot incidir més l'edat dels entrenadors que els anys d'experiència.

Els conflictes es perceben de manera diferent segons les activitats que es duguin a terme?

Només estudiarem la relació de la freqüència dels conflictes (esporàdics, regulars) durant els partits, ja que fora d'aquests hi ha molt poca significació dels resultats.

Amb uns valors d'1 a 5, en els quals 1 representa que sí que perceben que hi ha conflictes en els partits i 5 que no perceben cap conflicte, la majoria dels tècnics (55 %) pensen que els conflictes es donen amb una freqüència esporàdica (44 %) durant els partits. No hi ha cap tècnic que declari que els conflictes es donen molt sovint.

Tal com ja hem apuntat, no podem afirmar que els entrenadors estiguin d'acord sobre la regularitat dels conflictes durant els entrenaments, a l'inici de temporada, al final de temporada i en el període sense partits o entrenament.

Hi ha alguna relació entre els actors del conflicte i els motius d'aquest?

Vam intentar relacionar els motius pels quals es produeixen els conflictes (motius tècnics, tàctics, organitzatius, familiars) amb els actors que protagonitzen els conflictes (esportistes, tècnics, familiars, directius). Després d'analitzar les distribucions de freqüències, els coeficients de contingència i la significació assignada, podem deduir que en el nostre estudi podem prescindir d'aquestes taules de contingència, ja que no aporten cap informació rellevant, i ni tan sols podem enunciar cap tendència.

Si els conflictes es donen en l'equip propi, estan aquests influenciats pels motius?

Relació entre la percepció de conflictes en el propi equip i els motius d'aquest

Vam intentar descobrir si hi havia alguna relació entre la percepció que tenen els tècnics dels conflictes

		Motius tàctics amb valors d'1 a 5					
			1	2	3	4	Total
Percepció conflictes	No	Freq.	0	2	0	3	5
		%	,0%	11,1%	,0%	16,7%	27,8%
	Sí	Freq.	4	3	5	1	13
		%	22,2%	16,7%	27,8%	5,6%	72,2%
Total	Freq.	4	5	5	4	18	
	%	22,2%	27,8%	27,8%	22,2%	100,0%	
					Valor	Sig. aproximada	
Nominal per nominal		Coeficient de contingència			,561	,041	
N. de casos vàlids					18		

Taula 6

Freqüència dels conflictes per motius tàctics

del seu equip i els motius que presumptament fan aparèixer els conflictes (motius tècnics, tàctics, organitzatius i personals), i no vam poder trobar-hi cap relació —amb algun coeficient de contingència de 0,173 i una significació aproximada de 0,758 en el cas dels motius organitzatius. No obstant això, és possible intuir que els motius tàctics són els més percebuts pels tècnics. (Taula 6)

Resultats i discussió

HIPÒTESI 1

Als clubs d'esports col·lectius que participen en competicions federades, es registren conflictes que afecten l'entrenador

Atenent als resultats, els entrenadors del nostre estudi no creuen que hi hagi gaires conflictes que afectin l'entrenador. Encara que només el 16,7 % percep que els conflictes es donen d'una manera regular, i el percentatge és baix, sí que impliquen un desgast dels entrenadors si no hi ha intervenció o resolució en el conflicte. Cantón i León (2005, p. 170) van constatar en el seu estudi que la majoria de conflictes es produeixen per conductes negatives, per voler guanyar malgrat... En el nostre estudi podem intuir que la majoria de conflictes es donen per voler jugar sense pensar en els altres. Es donen, segons Cantón i León (2005), per accions insolidàries i egoistes.

Encara que no podem afirmar que hi hagi algun tipus de relació entre l'edat dels entrenadors i la percep-

ció que tenen ells dels conflictes, els entrenadors de més edat diuen que perceben una major quantitat de conflictes en els seus equips.

Nosaltres només hem estudiat les variables d'edat i experiència al club, però Valiente et al. (2001) apunten que els entrenadors tindran menys conflictes si valoren els esforços i els progressos individuals de l'equip.

HIPÒTESI 2

Els entrenadors perceben que la majoria de problemes que es donen als seus clubs vénen del col·lectiu dels pares

Perceben de manera dispar els pares com a protagonistes en els conflictes, i això ens porta a pensar que no es compleix la hipòtesi.

Són els conflictes que tenen els entrenadors amb els jugadors els que es perceben amb una major intensitat. Cruz, Boixadós, Valiente i Torregrosa (2001, p. 11) van constatar que en les competicions de futbol europees de cadets i juvenils es produeixen més conductes desfavorables al joc net que favorables: “concretament, els futbolistes juvenils protagonitzen, durant els partits de futbol que disputen, un nombre superior de protestes als àrbitres, i a més a més no accepten disculpes dels contraris”.

No obstant això, cal destacar que la quantia dels conflictes és esporàdica, tal com ja s'apunta en l'estudi de Santacana et al. (2004), en el qual en l'anàlisi dels percentatges de problemes la categoria d'esport-oci-vacances és la que genera menys conflictes (el 0,6 %).

Els entrenadors perceben els conflictes amb els directius encara que no en els equips que ells dirigeixen.

Els nostres entrenadors no perceben el conflicte en el seu inici, però quan el conflicte esclata es fa evident i es transforma en un gran conflicte, i llavors sí que el perceben, encara que d'una manera no regular.

És possible també que els entrenadors no arribin a apreciar els conflictes que generen els pares, ja que aquests utilitzen els seus fills com a transmissors de les situacions conflictives. Aquest fet el van apuntar Amado, Leo, Sánchez, Sánchez i García (2009, 51) en un estudi amb una mostra de 723 jugadors d'esports col·lectius sobre la percepció del conflicte en l'esport escolar en enunciar que hi ha una "relació entre l'opinió del pare/mare i el seu propi fill, la qual cosa pot ser a causa de la influència de l'entorn familiar i al procés de socialització". Valiente et al. (2001) apunten que els pares haurien de minimitzar la victòria —guanyar, jugar, estar convocat, estar seleccionat— dels seus fills com a únic indicador de progrés o d'èxit.

HIPÒTESI 3

No hi ha una estructura organitzada per a la resolució de conflictes en els diferents clubs

En els reglaments de règim intern i en els estatuts dels clubs no s'esmenta cap estructura creada per a la resolució de conflictes; només es fixen normes d'arbitri del conflicte

Davant aquesta falta d'estructura organitzativa, els mateixos tècnics reconeixen que haurien de ser el grup de tècnics del club els qui abordessin els mecanismes de resolució dels conflictes.

Propostes a partir dels resultats

Els entrenadors han d'intervenir davant l'aparició d'un conflicte en els seus equips encara que percentualment aquests siguin poc significatius, ja que un sol conflicte no resolt en un equip pot desbaratar el treball del tècnic.

Quan es presenta un conflicte s'ha d'estar atent als diversos elements que hi participen i, encara que a primera vista el conflicte el causi un jugador, no hem d'oblidar la influència de l'entorn social en la conducta de l'esportista. En l'estudi s'evidencia que no hi ha un motiu clar que provoqui l'aparició d'un conflicte, entenent que pot tractar-se de motius per decisions tècniques, tàctiques, organitzatives o personals. I encara que els tècnics consideren que els conflictes es donen

durant els partits, o com a mínim s'evidencien durant els partits, no arriben a conèixer la dimensió i evolució del conflicte, i si aquest prové de les hores d'entrenament.

Els clubs haurien de plantejar estructures que ajudin a resoldre conflictes de manera positiva i educativa.

Seria convenient continuar investigant per incloure alguna modificació. Encara que la mostra de l'estudi recull el 83,33 % de la població, pensem que seria necessari augmentar el valor de la població —amb tots els entrenadors de les diferents categories i introduint l'edat dels jugadors com una variable més.

Convindria, a més a més, incloure la variable de gènere tant entre els entrenadors com en el col·lectiu d'esportistes, ja que és possible afirmar que la naturalesa dels problemes, el seu contingut, els subjectes implicats i l'àmbit en què ocorren varien segons el sexe (Palffy & Martin, 2008).

Per a l'estudi del conflicte als clubs serà necessari ampliar l'estudi i conèixer la visió dels pares, dels jugadors i dels directius sobre la percepció dels entrenadors, ja que sembla el dubte que la majoria d'entrenadors perceben conflictes amb els directius però d'altres clubs. Identificaran que tenir conflictes amb els directius és una constatació d'una falta de prestigi al club?

Referències

- Ajuntament de Barcelona (2010). *Compta fins a tres*. Institut Barcelonès d'Esports. Recuperat de <http://www.comptafinsatres.com/ca/index.html>
- Amado, D., Leo, F. M., Sánchez, P. A., Sánchez, M. D., & García, T. (2009). Análisis del conflicto entre la práctica deportiva, el contexto escolar y la amistad en jóvenes deportistas: importancia de padres y madres. *Acción psicológica*, 6(2), 45-54
- Amenabar, B., Sistiaga, J. J., & García, E. (2008). Revisió dels diferents aspectes de la influència dels pares i les mares en la pràctica de l'activitat física i l'esport. *Apunts. Educació Física i Esports* (93), 29-35.
- Bloom, G. A., Stevens, D. E., & Wickwire, T.L. (2003). Expert coaches' perceptions of team building. *Journal of Applied Sport Psychology*, 15, 129-143. doi.org/10.1080/10413200305397
- Cantón, E., & León, E. (2005). La resolución de conflictos en la práctica deportiva escolar. *Cuadernos de Psicología del Deporte*, 5(1-2), 159-171.
- Cruz, J., Boixadós, M., Valiente, L., & Torregrosa, M. (2001). Es perd el "fairplay" i l'esportivitat a l'esport en edat escolar? *Apunts. Educació Física i Esports* (64), 6-16.
- EFE (15 de març de 2010). El agresor a un árbitro, condenado a alfabetización y vigilancia. *Marca*. Recuperat de http://www.marca.com/2010/03/15/futbol/mas_futbol/1268675306.html
- Elias, N., & Dunning, E. (1992). *Deporte y ocio en el proceso de la civilización*. Mèxic D.F.: Fondo de Cultura Económica.
- Marca (8 de febrer de 2008). Comienzan a declarar los 14 detenidos de Chiclana. Recuperat de http://archivo.marca.com/edicion/marca/futbol/mas_futbol/es/desarrollo/1087606.html

- Marca (2010). Agresión al árbitro en un partido de juveniles [Vídeo]. Recuperat de <http://www.marca.com/tv/?v=A4ojdnC3jQf>
- Muñoz, F. A., & Molina, R. B. (2010). Una cultura de paz compleja y conflictiva. La búsqueda de equilibrios dinámicos. *Revista de paz y conflictos* (3), 44-61.
- Pelegrín, A. (2002). Conducta agresiva y deporte. *Cuadernos de Psicología del Deporte*, 2(1), 39-56
- Palfy, C. L., & Martin, J. J. (2008). Parental influences on adolescent girls' goal orientations, perceived competence, sport friendship quality, and enjoyment. *Journal for the Study of Sports and Athletes in Education*, 2(1), 107-126.
- Redorta, J., Bisquerra, R., & Obiols, M. (2008). *Emoción y conflicto: aprenda a manejar las emociones*. Barcelona: Paidós.
- Sale, A. (12 de febrero de 2010). Parents cause tension, conflict for coaches and players. *The Granite Bay Gazette*. Recuperat de <http://www.granitebaygazette.com/2010/02/12/parents-cause-tension-conflict-for-coaches-and-players/>
- Santacana, M. F., Amador, J. A., Kirchner, T., Martorell, B., Zanini, D., & Muro, P. (2004). Sistema de codificación y análisis diferencial de los problemas. *Psicothema*, 4(16), 646-653
- Segre (18 de novembre de 2004). L'Atlètic Segre nega la baixa a un nen. *Segre*, p. 37.
- Segre (5 de maig de 2005[a]). El jutge obliga l'Atlètic Segre a donar a un infantil la baixa que li va negar. *Segre*, p. 30.
- Segre (6 d'octubre de 2005[b]). Absolt el coordinador de l'Atlètic Segre de ofendre a un jugador. *Segre*, p. 30.
- Valiente, L., Boixadós, M., Torregrosa, M., Figueroa, J., Rodríguez, M. A., & Cruz, J. (2001). Impacto de una campaña de *fairplay* y la deportividad en el deporte en edad escolar. *Cuadernos de Psicología del Deporte*. 1(1), 17-25
- Viciano, J., & Zabala, M. (2004). El papel educativo y la responsabilidad de los entrenadores deportivos. Una investigación sobre las instrucciones a escolares en fútbol de competición. *Revista de Educación* (335), 163-187.
- Vinyamata, E. (2001). *Conflictología: teoría y práctica en resolución de conflictos*. Barcelona: Ariel.